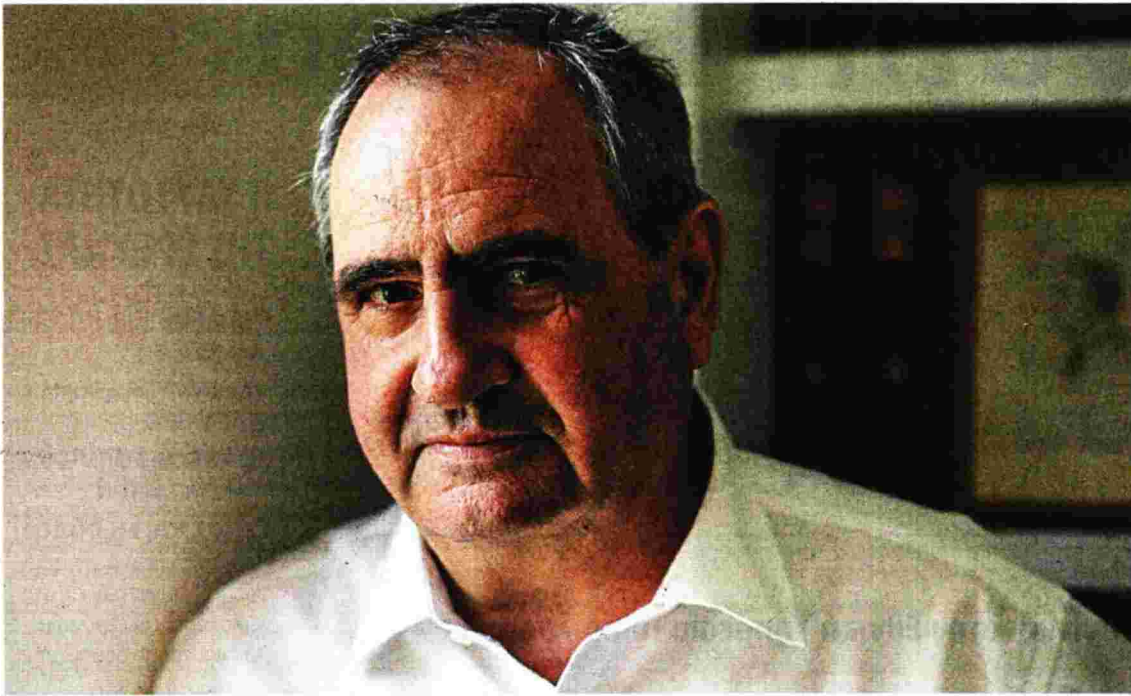

Συνέντευξη | ΠΙΕΡ ΡΟΖΑΝΒΑΛΟΝ

▶ Στον **ΤΑΣΟ ΤΣΑΚΙΡΟΓΛΟΥ**
t.tsakiroglou@efsyn.gr

Ζητούμενο είναι, όχι τα οράματα, αλλά η ανοιχτή διακυβέρνηση

Ο Π. Ροζανβαλόν αποδίδει ιδιαίτερη θέση στις πολιτικές αναδιανομής, τομέα στον οποίο θεωρεί ότι απέτυχε ιστορικά η Ευρώπη, ενώ θεωρεί παραπλανητική την ιδέα της «ισότητας των ευκαιριών», την οποία χαρακτηρίζει υπεύθυνη για τη συγκάλυψη των σημερινών γιγάντιων ανισοτήτων που προκύπτουν «από την κοινωνική δομή αφ' εαυτής».

● **Πώς μπορούμε να λύσουμε την αντίφαση ανάμεσα στο ιδανικό μια «κοινωνίας των ίσων» και στην παρούσα κρίση της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας με την κοινωνία αποδιάρθρωμένη λόγω των τεράστιων ανισοτήτων;**

Μιλώντας από μια παγκόσμια οπτική, νομίζω ότι το θέμα είναι ότι οι άνθρωποι στην πλειονότητά τους απορρίπτουν αυτές τις τεράστιες ανισότητες, αλλά το πραγματικό πρόβλημα είναι ότι αυτές δεν προέρχονται μόνο από τις μεγάλες εισοδηματικές ανισότητες, αλλά, επίσης, από ολόκληρη την κοινωνική δομή. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι άνθρωποι απορρίπτουν την ανισότητα ως αποτέλεσμα, αλλά την αποδέχονται μέσω διαφόρων μηχανισμών. Εδώ εμπλέκεται η έννοια της «ισότητας των ευκαιριών». Εάν αποδέχεται την «ισότητα των ευκαιριών», την αξιοκρατία, ως μια φυσιολογική βάση για τη δημοκρατική κοινωνία, στο τέλος μπορεί να απορρίπτει κάποια επίπεδα ανισότητας, αλλά να αποδέχεται τους μη-

χανισμούς που την παράγουν.

● **Και πώς εξηγείτε αυτή τη στάση των απλών ανθρώπων, δηλαδή μια παθητικότητα που καταλήγει τελικά στην αποδοχή των ανισοτήτων, οι οποίες σήμερα είναι πασιφανείς;**

Νομίζω ότι προέρχεται απ' αυτή τη διαστρέβλωση ανάμεσα στην απόρριψη της κατάστασης και στην αποδοχή των μηχανισμών που την αναπαράγουν. Διότι η παγκόσμια αντίληψη για την ισότητα σήμερα είναι αυτή η αντίληψη της «ισότητας των ευκαιριών». Είναι το νέο δόγμα που επαναλαμβάνεται διαρκώς. Σε έναν βαθμό, το βρίσκουμε τόσο στην Αριστερά όσο και στη Δεξιά. Ολοι αποδέχονται την «ισότητα των ευκαιριών», αλλά η διαφορά έγκειται στις διαφορετικές ερμηνείες που δίνουν σ' αυτή την έννοια: η φιλελεύθερη εκδοχή βασίζεται σε μια ευρεία ερμηνεία αυτού που λέμε προσωπική αξία, ενώ η αριστερή προσέγγιση βασίζεται στον μειωμένο ρόλο που αποδίδει στην αξία και στην ατομική συμπεριφορά για τη διαμόρφωση των ανισοτήτων. Αυτός είναι και ο λό-

Ποιος είναι

ΓΕΝΝΗΘΗΚΕ ΤΟ 1948 στο Μπλουά της Γαλλίας. Από το 1978, διευθύνει τον τομέα Κοινωνιολογίας του ερευνητικού κέντρου «Εργασία και Κοινωνία» στο Πανεπιστήμιο Paris IX-Dauphine. Το 2001 εκλέγεται καθηγητής στο Collège de France. Στα ελληνικά μόλις κυκλοφόρησε το βιβλίο του «Η κοινωνία των ίσων» (εκδόσεις Πόλις), ενώ υπάρχει και «Το νέο κοινωνικό ζήτημα» (εκδ. Μεταίχμιο), 2003.

γος που έγραψε το νέο βιβλίο μου «Η κοινωνία των ίσων». Για να τραβήξω την προσοχή στο γεγονός ότι η ανισότητα δεν είναι μόνο θέμα οικονομικό, αλλά και θέμα ποιότητας της κοινωνικής δομής. Εάν μελετάμε το θέμα με όρους ατομικής ανισότητας, χάνουμε τον στόχο μας. Το πρόβλημα δεν είναι μόνο οι σχέσεις ανάμεσα σε άτομα, αλλά αφορά το θέμα της κοινωνικής δομής αφ' εαυτής.

● **Υπογραμμίζετε την αναγκαιότητα να επανεγκαθιδρύσουμε την ιδέα της ισότητας σε μια περίοδο που αναβιώνουν όλα τα είδη ιστορικών παθογενειών: προστατευτισμός, εθνικισμός, ξενοφοβία κ.λπ. Πώς μπορούμε λοιπόν να πετύχουμε έναν τέτοιο στόχο;**

Υπάρχουν πολλοί δρόμοι για να προσεγγίσουμε την έννοια της ισότητας. Ο προστατευτισμός υπερασπίζεται ένα είδος αρνητικής ισότητας και αποτελεί μια λαϊκιστική προσέγγιση. Αντίστοιχα για τον εθνικισμό η ισότητα προέρχεται από την κοινή απόρριψη των ξένων ή ορισμένων κατηγοριών ανθρώπων. [...]

● **Για εσάς, ένα πολύ κεντρικό στοιχείο για την αναγέννηση της δημοκρατίας είναι η συμμετοχή των πολιτών στην πολιτική διαδικασία. Ομως, πώς μπορούμε να το πετύχουμε αυτό δεδομένης της σημερινής κατάστασης ματαιώσης, απογοήτευσης, ακόμα και απελπισίας;**

Για μεγάλο χρονικό διάστημα η ιδέα της δημοκρατικής συμμετοχής βασίστηκε στην ελπίδα να κατακτήσουμε κάποιο είδος άμεσης δημοκρατίας. Νομίζω ότι σήμερα το κλειδί της πολιτικής δεν είναι μόνο η σχέση μεταξύ αντιπροσωπευόμενων και εκπροσώπων. Το κλειδί της πολιτικής είναι η σχέση μεταξύ των πολιτών και της κυβέρνησης. Οι πολίτες δεν απαιτούν να είναι μέλη της κυβέρνησης, αλλά απαιτούν διαφάνεια, λογοδοσία και αλλαγή του τρόπου διακυβέρνησης. Ζητούν να κυβερνώνται με τον πρέποντα τρόπο. Εδώ μάλλον βλέπουμε ότι το όραμα της συμμετοχικής δημοκρατίας αγγίζει τα όριά του. Αυτό το είδος της δημοκρατίας βασίστηκε στην προϋπόθεση ότι μπορούμε να έχουμε ένα νέο είδος άμεσης πολιτικής. Αλλά σήμερα πραγματικά έχεις κάθε λόγο να απελπίζεσαι από την πολιτική σφαίρα. Ωστόσο, μπορείς να μάχεσαι για περισσότερη διαφάνεια, λογοδοσία και ακεραιότητα. Από αυτή την άποψη, το πρόβλημα δεν είναι μόνο να πάρεις την εξουσία, αλλά η κυβέρνηση να κάνει τα πράγματα πιο διαφανή. Πρέπει να παλέψουμε

για μια πιο ανοιχτή διακυβέρνηση και όχι μόνο για κάποιο ιδεώδες όραμα, για ένα ιδεαλιστικό όραμα της πολιτικής. [...] Η έννοια της διάδρασης είναι ίσως η νέα λέξη για τη «συμμετοχή».

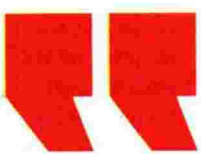
● **Πιστεύετε ότι η ισότητα μπορεί να βασίζεται στην υπεράσπιση των κοινών, των δημόσιων αγαθών, τα οποία απειλούνται σήμερα;**

Βεβαίως. Η δημοκρατία εκκινά απ' ό,τι είναι κοινό για τον λαό, δηλαδή τους δρόμους, τις γέφυρες, τα νοσοκομεία, τους δημόσιους χώρους. Ολα αυτά είναι πολύ βασικά για την ισότητα. Η ισότητα παράγεται από την κοινότητα των πραγμάτων και όχι μόνο από την ατομική ισότητα. Για να χτίσουμε μια κοινωνία των ίσων, χρειαζόμαστε περισσότερα στοιχεία μιας τέτοιας κοινότητας πραγμάτων. Και η επιστροφή της έννοιας των κοινών σήμερα σημαίνει να χτίσουμε μια νέα τέτοια κοινότητα. Εάν οι άνθρωποι δεν μοιράζονται πλέον τους ίδιους χώρους, δεν ταξιδεύουν πλέον μαζί, δεν μοιράζονται τα ίδια σχολεία, τότε δεν μπορεί να χτίσει μια κοινωνία που να σημαίνει κάτι διαφορετικό γι' αυτούς.

● **Τι βλέπετε για το μέλλον της Ευρώπης; Οδεύουμε προς μια γερμανική Ευρώπη, όπως λένε πολλοί;**

Αυτό κατά την άποψή μου είναι κάτι το δευτερεύον. Θα μπορούσαμε να το πούμε επί του παρόντος, εάν λάβουμε υπόψη την οικονομική σπουδαιότητα της Γερμανίας. Κατέχει μια κυρίαρχη θέση στην Ευρώπη και αυτό είναι καθαρό. Αλλά το μέλλον της Ευρώπης δεν είναι μόνο το πρόβλημα πολιτικών, είναι επίσης θέμα της αδυναμίας της Ευρώπης ως οικονομικής και κοινωνικής δομής. [...] Η Ευρώπη πέτυχε την εκπλήρωση ενός είδους ιστορικού καθήκοντος. Αυτό το καθήκον ήταν η ανάκαμψη από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Στη συνέχεια καθήκον ήταν η αντιμετώπιση της δικτατορίας στη νότια Ευρώπη, όπως στην Ελλάδα, στην Ισπανία και στην Πορτογαλία. Αργότερα ήταν να βρει ένα νέο μέλλον για τις πρώην κομμουνιστικές χώρες. Έτσι, η Ευρώπη πέτυχε σαν ένα είδος μηχανισμού για τη θεραπεία των πληγών του παρελθόντος. [...] Ωστόσο, δεν τα πήγε καλά στο να παραγάγει πολιτικές αναδιανομής. Το θέμα είναι η δημιουργία του ευρώ χωρίς να υπάρχει μια αντίστοιχη πολιτική, δημοκρατική και αναδιανεμητική δομή.

! **Ολόκληρη η συνέντευξη θα αναρτηθεί την Κυριακή το πρωί στο www.efsyn.gr**

Η Ευρώπη πέτυχε σαν ένα είδος μηχανισμού για τη θεραπεία των πληγών του παρελθόντος, όχι όμως στο να παραγάγει πολιτικές αναδιανομής